SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 163/2013-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. marca 2013 predbežne prerokoval sťažnosť R. L., T, zastúpeného advokátom JUDr. M. K., T., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresnej prokuratúry Trenčín č. k. 1 Pv 193/12-17 z 27. decembra 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. L. o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. februára 2013 doručená sťažnosť R. L. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresnej prokuratúry Trenčín (ďalej len „okresná prokuratúra“) č. k. 1 Pv 193/12-17 z 27. decembra 2012 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“).

2. Z obsahu sťažovateľom podanej sťažnosti vyplýva, že je proti nemu vedené trestné stíhanie pre prečin nezaplatenia dane a poistného podľa § 278 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) na skutkovom základe uvedenom v uznesení povereného príslušníka Policajného zboru Obvodného oddelenia T., Okresného riaditeľstva Policajného zboru v T., pod sp. zn. ČVS: ORP-150/TN-TN-2012 z 2. novembra 2012 (ďalej len „rozhodnutie policajta“). Proti tomuto rozhodnutiu policajta podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodla okresná prokuratúra svojím uznesením č. k. 1 Pv 193/12-17 z 27. decembra 2012 tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) ako nedôvodnú zamietla. V ostatnom podal sťažovateľ na ústavnom súde sťažnosť.

3. Sťažovateľ v podanej sťažnosti nesúhlasil s postupom okresnej prokuratúry, ktorá *„... bez toho, aby sa vyporiadala s námietkami obvineného, a namiesto toho, aby náležite zdôvodnila, z akého dôvodu považuje skutočnosti obvineným namietané za nedôvodné, sa obmedzila len na strohé a paušálne vyjadrenie súhlasu s postupom povereného príslušníka PZ...“*, *a* v dôsledku jej postupu je *„... napadnuté uznesenie... svojvoľné, arbitrárne a nepreskúmateľné... čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu, ktoré mu zaručuje Ústava slovenskej republiky v článku 46 ods. 1.*

Sťažovateľ... zastáva názor, že takýto postup Okresnej prokuratúry v Trenčíne je neprijateľný a protiústavný, nakoľko v právnom poriadku Slovenskej republiky neexistuje zákonné ustanovenie, ktoré by oprávňovalo Okresnú prokuratúru svojvoľne rozhodovať o tom k akým skutočnostiam namietaným obvineným sa vyjadrí, k akým nie a to bez akéhokoľvek odôvodnenia, ale práve naopak existuje právo obvineného na také odôvodneniu úradného rozhodnutia, ktoré je zrozumiteľné, vecné a dáva odpovede na všetky jeho skutkové a právne relevantné otázky, resp. namietané skutočnosti.“.

4. Na základe už uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo R. L.. na súdnu a inú právnu ochranu, ktoré je upravené v článku 46 ods. 1 zákona číslo 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky... bolo Uznesením Okresnej prokuratúry Trenčín zo dňa 27. 12. 2012, č. k. 1 Pv 193/12-17 porušené.

2. Uznesenie Okresnej prokuratúry Trenčín zo dňa 27. 12. 2012, č. k. 1 Pv 193/12-17 zrušuje.

3. R. L... sa priznáva náhrada trov konania...

4. R. L... sa priznáva finančné zadosťučinenie...“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia sťažnosti vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné sťažnosti alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Rovnako môže ústavný súd odmietnuť sťažnosť aj vtedy, ak je zjavne neopodstatnená.

8. V postupe okresnej prokuratúry, ktorá v napadnutom rozhodnutí „... neuviedla dôvody, na základe ktorých považovala námietky sťažovateľa uvedené v sťažnosti a doplneniu sťažnosti za nedôvodné, a to napriek tomu, že... namietal tak absenciu

subjektívnej, ako i objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu nezaplatenia dane a poistného.“, vidí sťažovateľ porušenie svojho práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Zároveň poukazuje na to, že dôsledkom tohto postupu okresnej prokuratúry je, že „... takéto jej rozhodnutie je nezákonné, nepreskúmateľné a je potrebné ho zrušiť“.

9. Ústavný súd konštatuje, že právna vec sťažovateľa sa nachádzala v štádiu prípravného konania, v rámci ktorého mu bolo rozhodnutím policajta vznesené obvinenie pre prečin nezaplatenia dane a poistného podľa § 278 ods. 1 Trestného zákona, ktoré bolo v sťažnostnom (resp. odvolacom konaní, pozn.) potvrdené okresnou prokuratúrou ako vecne správne a zákonné.

10. Ešte predtým, ako sa ústavný súd začne zaoberať samotnou vecnou stránkou, je vždy povinný preskúmať procesné náležitosti sťažnosti. Z toho vyplýva, že iba v prípade, ak sťažnosť spĺňa všetky zákonom ustanovené formálne náležitosti a zároveň neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, sa ňou môže zaoberať aj z hľadiska jej vecnej stránky. Jedným zo základných pojmových znakov sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, resp. podľa § 49 zákona o ústavnom súde ako prostriedku ochrany ústavou (alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou) zaručených základných práv alebo slobôd, je zásada subsidiarity. Zmyslom a účelom tejto zásady je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

11. Ústavný súd v obdobných prípadoch opakovane zdôraznil, že trestné konanie od svojho začiatku až po jeho koniec je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní napravať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla

až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, I. ÚS 314/09). Ústavný súd zastáva názor, že nie je iba jeho povinnosťou ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti zabezpečovať v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Túto povinnosť majú napr. všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti (napr. III. ÚS 79/02), prípadne iné orgány verejnej moci na to určené.

12. Ústavný súd teda v okolnostiach danej veci konštatuje, že trestná vec sťažovateľa sa v čase podania sťažnosti ústavnému súdu nachádzala v tzv. prípravnom konaní, keď o dôvodnosti, a teda zákonnosti a ústavnosti jeho trestného stíhania meritórne zatiaľ všeobecný súd nerozhodoval. Z uvedeného okrem iného vyplýva, že platná právna úprava trestného konania umožňuje sťažovateľovi ako obvinenému a prípadne aj v ďalšom štádiu trestného konania (po prípadnom podaní obžaloby) ako obžalovanému právne účinným spôsobom namietať porušenie základných práv a slobôd garantovaných ústavou vrátane ním označeného práva na inú právnu ochranu, k porušeniu ktorého malo dôjsť aj v dôsledku postupu okresnej prokuratúry v predmetnej trestnej veci. Procesné záruky zabezpečujúce zákonnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní a všeobecných súdov (prípadne ochranu pred jej porušením) pritom vyplývajú z II. časti (predsúdne konanie) tretej hlavy prvého oddielu (dozor prokurátora), ako aj III. časti (súdne konanie) druhej hlavy (preskúmanie a predbežné prejednanie obžaloby), prípadne šiestej hlavy (odvolanie a konanie o ňom) alebo ôsmej hlavy (mimoriadne opravné prostriedky) Trestného poriadku.

13. Ústavné súdnictvo a právomoc ústavného súdu sú teda vybudované predovšetkým na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, v ktorých protiústavnosť nemožno napraviť iným spôsobom, teda predovšetkým procesnými prostriedkami vyplývajúcimi z príslušných procesných noriem, akou Trestný poriadok nepochybne je. Navyše je nutné skonštatovať, že aj samotné vyšetrovanie v predmetnej trestnej veci nie je skončené a postavenie sťažovateľa ako strany trestného konania mu už v rámci prípravného konania dáva postavenie a tomu korešpondujúcu plnú potenciu aktívne zasahovať

do objasňovania skutkovo relevantných okolností a skutočností mu za vinu kladených. Otázka dôvodnosti vznesenia obvinenia je predmetom celého trestného konania a ústavnému súdu v tejto súvislosti náleží zaoberať sa otázkou ochrany základných práv a slobôd zásadne až po jeho skončení, s výnimkou mimoriadnych situácií, napríklad ak je súčasne dotknutá osobná sloboda jednotlivca, teda po vyčerpaní všetkých procesných prostriedkov, ktoré obvinenému/obžalovanému Trestný poriadok poskytuje.

14. Vzhľadom na už uvedené skutočnosti a s prihliadnutím na to, že platná právna úprava trestného konania umožňuje sťažovateľovi (ako obvinenému či obžalovanému) v ďalšom priebehu konania v rámci uplatnenia práva na obhajobu právne účinným spôsobom namietať porušenie svojich základných práv a slobôd garantovaných ústavou v dôsledku nezákonného postupu orgánov činných v trestnom konaní v štádiu prípravného konania v jeho trestnej veci, ako aj pred orgánmi činnými v trestnom konaní pri realizácii úkonov trestného konania, tak aj pred všeobecnými súdmi, a to v prípade podania obžaloby prokurátorom, dospel ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa týkajúcej sa namietaného porušenia jeho základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorá nebola v čase podania ústavnej sťažnosti právoplatne skončená, k záveru o nedostatku svojej právomoci konať a rozhodnúť v uvedenej veci (obdobne napr. III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05).

15. Reagujúc na námietku sťažovateľa o tom, že *„... by mohol v súlade s ustanovením § 34 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia podnetu – sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia, avšak takýto iný právny prostriedok v zmysle ustanovenia § 53 ods. 1 zákon o ústavnom súde nemožno... považovať za účinný prostriedok ochrany jeho práv, s odôvodnením, že napadnuté uznesenie Okresnej prokuratúry Trenčín je nepreskúmateľné“*, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú rozhodovaciu prax, podľa ktorej súčasťou základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo dotknutej osoby požiadať o ochranu svojich práv príslušné orgány prokuratúry či už prostredníctvom podnetu, alebo opakovaného podnetu [§ 31 ods. 2 a § 34 ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“)], pričom tomuto právu

zodpovedá povinnosť príslušných orgánov prokuratúry zákonom ustanoveným postupom sa takýmto podnetom (podaním) zaoberať a o jeho vybavení dotknutú osobu vyrozumieť. Ústavný súd teda uznáva aj opakovaný podnet podľa zákona o prokuratúre ako účinný prostriedok ochrany základných práv vrátane toho práva, ktoré uplatnil sťažovateľ (m. m. IV. ÚS 330/04, I. ÚS 186/05).

16. Ústavný súd aj v predchádzajúcich konaniach vyslovil právny názor, že nevyužitie podnetu (ale tiež opakovaného podnetu) podľa zákona o prokuratúre nemožno nahrádzať podaním sťažnosti ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, pretože takto by sa obmedzovala možnosť orgánov prokuratúry vo vlastnej kompetencii nielen preveriť skutočnosti, ktoré tvrdí sťažovateľ, ale aj prijať opatrenia podľa zákona o prokuratúre, ktoré by účinne napomohli odstráneniu procesných alebo faktických prekážok zákonného postupu príslušného orgánu činného v prípravnom konaní (m. m. I. ÚS 186/05, IV. ÚS 53/05). Navyše, v okolnostiach veci sťažovateľ okrem už spomenutých prostriedkov nápravy disponoval aj ďalším účinným prostriedkom nápravy, a to podľa § 363 Trestného poriadku.

17. Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je oprávnený podľa osobitných predpisov. Nevyužitie niektorej z možností ochrany označeného práva nemožno nahradzovať sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy).

18. Z uvedených dôvodov ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 z dôvodu jej neprípustnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2013